Klaster kultury na Rynku Głównym 20

2020-10-29

Przestrzeń wspólna dla krakowskich organizatorów wydarzeń kulturalnych, wystawy sztuki, księgarnia z albumami krakowskich twórców, spotkania literackie Miasta Literatury UNESCO, nowa odsłona wystawy „Szuflada Szymborskiej", koncerty, projekcje filmowe, punkt informacyjny i centrum obsługi gości najważniejszych krakowskich festiwali. Tak będzie działał Pałac Potockich – nowy adres dla kultury z widokiem na najpiękniejszy rynek Europy. Przy Rynku Głównym 20 powstaje przestrzeń łącząca dziedzictwo i kreatywność, dostępna dla wszystkich i otwarta na pomysły krakowian.

Każde miejsce wokół krakowskiego Rynku to opowieść o niemal tysiącletniej historii miasta, a pałac Zbaraskich, częściej nazywany pałacem Potockich, kumuluje prawdziwe *genius loci* Krakowa. W XVI wieku należał do rodziny Firlejów, w kolejnych stuleciach przechodził w posiadanie kolejnych bogatych rodów, podlegał przebudowom, a po II wojnie światowej został odnowiony i zrekonstruowany. Barokowy wystrój, klasycystyczna fasada zdobiona alegorycznymi postaciami i niezwykły, arkadowy dziedziniec, wzorowany na wawelskim, charakteryzują ten jeden z najbardziej reprezentacyjnych budynków w mieście.

Przez ostatnie 25 lat pałac Potockich był siedzibą instytucji promującej język i kulturę Niemiec. Działający tu Goethe Institut w październiku przeniósł się na ul. Podgórską. Właściciele pałacu, chcąc zachować kulturalny charakter i atmosferę tego miejsca, a także kontynuować tradycje z przeszłości, zwrócili się do władz miasta z propozycją zaplanowania w nim funkcji artystycznych. W porozumieniu z miejskimi instytucjami kultury oraz Wydziałem Kultury i Dziedzictwa Narodowego Urzędu Miasta Krakowa, powstał pomysł scalenia w tym miejscu działalności kulturalnej kilku podmiotów miejskich i niektórych organizacji pozarządowych. Pałac Potockich ma stać się prawdziwym klastrem dla nowego myślenia o kulturze Krakowa, miejscem współdziałania i „współpracy zamiast konkurencji" – głównego hasła „Programu rozwoju kultury do roku 2030". Ma także kontynuować piękne tradycje codziennej dyplomacji kulturalnej miasta.

– To trudny czas dla miasta i wielu instytucji. Mając jednak na uwadze, że centrum Krakowa jest naszą wspólną przestrzenią, a odpowiedzialna opieka nad miejscami o szczególnym znaczeniu dla kulturowego dziedzictwa Krakowa to jeden z naszych priorytetów, postanowiłem, by w pałacu powstała nowa, gościnna przystań dla kultury i miejsce spotkań dla mieszkańców i odwiedzających Kraków gości, poszukujących klucza do bogactwa i różnorodności kultury naszego miasta – mówi prezydent Krakowa Jacek Majchrowski.

Pałac Potockich będzie tętnić życiem, muzyką, literaturą, wydarzeniami ze świata intermediów, sztuk wizualnych, spotkań sieciujących rozmaite środowiska. Będzie to miejsce spotkań z publicznością i gośćmi ważnych festiwali i miejsce wspólne dla środowiska literackiego. Będą tu prezentowane dokonania stypendystów miasta Krakowa i twórców związanych z miastem. Pałac stanie się wizytówką

Krakowa – miasta europejskiej kultury, a zarazem miejscem codziennej pracy wielu środowisk. Przestrzeń w bocznej amfiladzie od ul. Brackiej zajmie popularna wystawa „Szuflada Szymborskiej” – na nowo zaaranżowana i poszerzona. Pałac będzie rozbrzmiewać jazzem, muzyką klasyczną, ale i ambitną alternatywą. W podziemnych galeriach prowadzona będzie działalność wystawiennicza i wydawnicza, a na parterze znajdzie się księgarnia. Dziedziniec i przestronne piętro mają być miejscami współpracy rozmaitych sektorów.

Współgospodarzami nowego domu dla kultury będą krakowskie instytucje, organizatorzy festiwali i programów edukacyjnych: Galeria Bunkier Sztuki, Muzeum Sztuki Współczesnej w Krakowie MOCAK, KBF – operator programu Kraków Miasto Literatury UNESCO i Fundacja im. Wisławy Szymborskiej. Pałac będzie miejscem współdzielonym – dostępnym dla wszystkich organizacji, które tworzą różnorodne życie kulturalne w naszym mieście. Zaproszenia do współtworzenia atmosfery tego miejsca otrzymały już m.in. Krakowski Festiwal Filmowy, Festiwal Unsound, Summer Jazz Festival Kraków, Capella Cracoviensis.

Piwnice: przestrzeń wystawiennicza

Na czas modernizacji budynku Galerii Sztuki Współczesnej Bunkier Sztuki, która swoją stałą siedzibę ma na rogu Plant i placu Szczepańskiego, instytucja przeniesie działalność wystawienniczą, edukacyjną i wydawniczą do pałacu Zbaraskich.

Dzięki przeprowadzce galeria będzie mogła zachować ciągłość funkcjonowania w bliskiej odległości od dotychczasowej siedziby i nadal – w samym sercu historycznego centrum Krakowa – udostępniać mieszkańcom swoją ofertę. Uruchomienie działalności Galerii w pałacu Potockich będzie również dla mieszkańców okazją do poznania zabytkowych, historycznych wnętrz.

– Zabytkowe piwnice, podcienia i dziedziniec wypełni sztuka współczesna. Galeria zaprezentuje wystawy prac z Kolekcji Bunkra Sztuki, a także wystawy indywidualne i zbiorowe komentujące otaczającą nas rzeczywistość, tak artystyczną, jak i społeczną i polityczną. Pierwszą wystawą realizowaną w piwnicach pałacu Zbaraskich będzie indywidualna ekspozycja dzieł Bartka Materki – zapowiada Maria Anna Potocka, dyrektor Bunkra Sztuki.

Parter: księgarnia MOCAK Bookstore Bunkier

W pałacu powstanie również nowoczesna księgarnia MOCAK Bookstore Bunkier, będąca kontynuacją wspólnego projektu Bunkra Sztuki i MOCAK-u, który rozpoczął się w 2019 roku.

– W ubiegłym roku MOCAK Bookstore wygrała plebiscyt na ulubioną krakowską księgarnię, mamy nadzieję, że i ta stanie się bliska dla krakowian. W księgarni znajdzie się rozbudowana oferta albumów poświęconych sztuce, wydawnictw kolekcjonerskich, literatura oraz przedmioty artystyczne. Będzie można nabyć tu także publikacje MOCAK-u i Bunkra. To ważne, aby w centrum można było znaleźć niebanalną pamiątkę z miasta kultury i sztuki – podkreśla Maria Anna Potocka.

Piętra: literatura, festiwalowe spotkania, centra obsługi gości i inicjatywy

organizacji pozarządowych

W przestrzeniach dawnej Biblioteki Goethe Institut realizowane będą programy literackie odbywające się pod szyldem Krakowa Miasta Literatury UNESCO (KMLU), które koordynuje zespół KBF, w tym Dział Literacki. Zanim powstanie Centrum Literatury i Języka Planeta LEM na Zabłociu, pałac Potockich będzie domem dla różnych inicjatyw literackich – tych organizowanych w ciągu całego roku i tych realizowanych w trybie festiwalowym. Przez najbliższe trzy lata będą tu testowane formaty wydarzeń, programy edukacyjne dla dzieci, seniorów, kursy kreatywnego pisania, wykłady popularnonaukowe, lekcje czytania i inne inicjatywy, które w przyszłości staną się programem Planety LEM.

Klaster kultury w pałacu Potockich pomieści także centrum informacji kulturalnej kierowanej do tych odwiedzających nasze miasto, którzy chcą je odkrywać nieoczywistym tropem przeżyć kulturalnych.

– Organizowane w Krakowie liczne festiwale, a także projekty, takie jak na przykład Krakowskie Noce, znajdą przy Rynku Głównym 20 przestrzeń na festiwalowe spotkania, zlokalizowane tutaj zostaną centra obsługi gości, punkty informacyjne czy recepcje. Obok miejskich festiwali odbywać się tu będą także przedsięwzięcia organizowane z różnymi partnerami, między innymi festiwale filmowe, literackie, teatralne, jazzowe, muzyki świata, designu, mody, sztuk wizualnych, fotografii, muzyki elektronicznej, dawnej i klasycznej – zapowiada Izabela Błaszczyk, dyrektor KBF.

Pałac Potockich będzie nowym domem dla sygnowanej przez Fundację imienia krakowskiej noblistki wystawy „Szuflada Szymborskiej”, która przeniesie się tu z kamienicy Szołayskich. Ekspozycja zostanie rozbudowana i poszerzona o literacki kontekst epoki, w której żyła i tworzyła noblistka, a także nawiązania do jej literackich przyjaciół.

– Co prawda „nic dwa razy się nie zdarza”, ale my po raz drugi otwieramy wystawę poświęconą Wisławie Szymborskiej „Szuflada Szymborskiej”, która od lutego 2013 roku gościła w kamienicy Szołayskich – oddziale Muzeum Narodowego w Krakowie i zostanie zamknięta w grudniu tego roku. Przearanżowana, rozbudowana i unowocześniona zagości w pałacu Zbaraskich przy Rynku Głównym. Ekspozycja będzie rodzajem scenografii, trójwymiarowego kolażu, w którym przedmioty należące do poetki pojawią się obok cytatów z jej twórczości, fotografii osób, rzeczy i miejsc. Zaprowadzą one widza z Polski i zagranicy w jej prywatny świat poetyckiej wyobraźni i intelektualnych inspiracji. Wystawa ma być miejscem otwartym, „salonem kulturalnym”– miejscem spotkań ludzi kultury i sztuki – zapowiada Michał Rusinek, prezes Fundacji Wisławy Szymborskiej.

Katarzyna Olesiak, dyrektor Wydziału Kultury i Dziedzictwa Narodowego UMK, zapowiada otwarty charakter tej przestrzeni, w której swoje wydarzenia będą mogły realizować organizacje pozarządowe:

– W pałacu odbywać się będą m.in. kursy pisania, zajęcia edukacyjne, spotkania autorskie, premiery książek, znajdzie się tu także mediateka. Trzeba też podkreślić zamiar ścisłej współpracy z sąsiadami i wykorzystania efektu synergii. Położony w pobliżu wielu instytucji, muzeów i miejsc kulturalnej rozrywki pałac będzie otwarty na sąsiadów i wszystkich, którzy chcą współtworzyć kulturalną tkankę miasta – zapowiada Olesiak.

Brama do kultury

Koncepcja miejsca jest zgodna z przygotowywaną strategią zrównoważonej turystyki, a także „Programem rozwoju kultury 2030”, w którym znajduje się postulat tworzenia węzłów dla kultury i przemysłów kreatywnych – przestrzeni wspólnych, klastrów.

– Wśród ważnych postulatów związanych z rozwojem pola kultury pojawia się priorytet tworzenia wspólnych przestrzeni, miejsc interdyscyplinarnych, których wizja działania opiera się na współpracy, wspólnym ponoszeniu kosztów i testowaniu nowych, hybrydowych modeli organizacyjnych. Taki będzie węzeł dla kultury przy Rynku Głównym 20. Uważam, że to jednocześnie przywracanie ważnych funkcji społecznych w tej części krakowskiego Rynku, zwłaszcza że w ostatnich latach wiele ważnych funkcji centrum wyparła działalność zorientowana na obsługę ruchu turystycznego. Rozmaite kontrowersyjne „atrakcje” turystyczne, które silnie wpływają na wizerunek Krakowa, nie powinny mieć miejsca w tej bezcennej przestrzeni. Rynek 20 ma być nie tyle salonem, co węzłem – miejscem mieszania się środowisk, mieszkańców i gości. To tutaj będzie można dowiedzieć się, jaka jest aktualna oferta kulturalna miasta, co warto zwiedzić, jakie wystawy obejrzeć i w jakim festiwalu wziąć udział, a przy okazji poznać niezwykle ciekawą historię pałacu albo zobaczyć pamiątki związane z literackim życiem Krakowa – podsumowuje Robert Piaskowski, pełnomocnik prezydenta Krakowa ds. kultury.

Wizja klastra kultury w pałacu Zbaraskich powstała na bazie inspiracji podobnymi miejscami działającymi w różnych miastach świata, takimi jak Centrum Festiwalowe w Adelajdzie, klaster Federation Square w Melbourne, Festival Centre w Edynburgu czy Centrum Informacji Kulturalnej w Quartier de Spectacles w Montrealu. Ważnym atutem, odróżniającym podejście Krakowa, jest zaopiekowanie się wysokiej klasy obiektem dziedzictwa i wypełnienie go treściami kultury oraz energią społeczną.

– Dla nas to ważna demonstracja wartości. Dziedzictwo kulturowe naszego miasta to zasób bezcenny, ale też nieodnawialny. Nie można go oddać „niewidzialnej ręce rynku”. To obszar, który należy otaczać opieką. Wierzę, że tak jak Brama Floriańska stanowi symboliczne wejście do Starego Miasta, tak pałac Zbaraskich będzie stanowił bramę do najważniejszych opowieści o krakowskiej kulturze. Dlatego chcemy połączyć codzienność pałacu z flagowymi projektami kulturalnymi: programem Kraków Miasto Literatury UNESCO, strategią porządkującą festiwalowe kalendarium w sezony kultury i wreszcie niedawno uruchomioną platformą audiowizualną **PLAY KRAKÓW** – zapowiada Piaskowski.

Miejsce będzie czerpało dochody z wystawy stałej i wystaw czasowych; zajęcie nowej siedziby pozwoli na zwolnienie innych obiektów, wynajmowanych na komercyjnym rynku. Czynsz będzie współdzielony pomiędzy dwie instytucje miejskie. Z wnętrz pałacu będą mogły korzystać instytucje i organizacje pozarządowe, z którymi miasto współpracuje w ramach wieloletniej kooperacji i konkursów na wzbogacenie działalności kulturalnej. Pałac Zbaraskich będzie centrum kulturalnym w sercu miasta i miejscem, które nada nową funkcję społeczną największemu średniowiecznemu rynkowi Europy. Klaster kultury przy Rynku Głównym 20 zostanie uruchomiony z początkiem kolejnego roku.